צפניה

עם פירוש רש״י

נוסח המקרא: מקרא על פי המסורה (CC BY-SA), באדיבות ספריא.
פירוש רש״י: Sefaria vocalized edition (Public Domain), באדיבות ספריא.
הקובץ מופץ בחינם ברישיון CC BY-SA: מותר להעתיק ולהפיץ, עם ציון המקור ובאותו רישיון.
geulaquiz.com

פרק א׳

א׳ דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ | אֲשֶׁר הָיָה אֶל־צְפַנְיָה בֶּן־כּוּשִׁי בֶּן־גְּדַלְיָה בֶּן־אֲמַרְיָה בֶּן־חִזְקִיָּה בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה׃

ב׳ אָסֹף אָסֵף כֹּל מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה נְאֻם־יְהוָה׃

> **אָסֹף אָסֵף.** לְשׁוֹן ׳כִּלָּיוֹן׳, כְּמוֹ (שופטים יח:כה) ״וְאָסַפְתָּ אֶת נַפְשְׁךָ״ דְּמִיכָה. וְאָלֶ״ף חֲסֵרָה בְּתֵיבָה שְׁנִיָּה, שֶׁהָרֵי הָיָה לוֹ לִכְתֹּב ״אֶאֱסֹף״, אֲבָל יֵשׁ כָּאֵלֶּה הַרְבֵּה, כְּמוֹ ״לֹא יָהֵל שָׁם עֲרָבִי״ (ישעיהו יג:כ), שֶׁהוּא כְּמוֹ ״לֹא יֶאֱהַל״.

ג׳ אָסֹף אָדָם וּבְהֵמָה אָסֹף עוֹף־הַשָּׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם וְהַמַּכְשֵׁלוֹת אֶת־הָרְשָׁעִים וְהִכְרַתִּי אֶת־הָאָדָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה נְאֻם־יְהוָה׃

> **וְהַמַּכְשֵׁלוֹת אֶת הָרְשָׁעִים.** הֵם הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

ד׳ וְנָטִיתִי יָדִי עַל־יְהוּדָה וְעַל כָּל־יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָם וְהִכְרַתִּי מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶת־שְׁאָר הַבַּעַל אֶת־שֵׁם הַכְּמָרִים עִם־הַכֹּהֲנִים׃

> **אֶת שְׁאָר הַבַּעַל.** שֶׁלֹּא תְהֵא שְׁאֵרִית לְזִכְרוֹנוֹ.
>
> **הַכְּמָרִים עִם הַכֹּהֲנִים.** ״פַּלְחֵיהוֹן עִם כּוּמְרֵיהֶם״.

ה׳ וְאֶת־הַמִּשְׁתַּחֲוִים עַל־הַגַּגּוֹת לְצְבָא הַשָּׁמָיִם וְאֶת־הַמִּשְׁתַּחֲוִים־הַנִּשְׁבָּעִים לַיהוָה וְהַנִּשְׁבָּעִים בְּמַלְכָּם׃

> **וְאֶת הַנִּשְׁבָּעִים לַה׳.** וְחוֹזְרִים וְנִשְׁבָּעִים בְּמַלְכָּם, בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם. עוֹשִׁין עֲבוֹדָה זָרָה עִקָּר, לוֹמַר: אִם אֵין אַתָּה מַאֲמִין בִּשְׁבוּעַת ה׳, הֲרֵינִי נִשְׁבָּע לְךָ בַּעֲבוֹדָה זָרָה.

ו׳ וְאֶת־הַנְּסוֹגִים מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַאֲשֶׁר לֹא־בִקְּשׁוּ אֶת־יְהוָה וְלֹא דְרָשֻׁהוּ׃

ז׳ הַס מִפְּנֵי אֲדֹנָי יֱהוִה כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה כִּי־הֵכִין יְהוָה זָבַח הִקְדִּישׁ קְרֻאָיו׃

> **הִקְדִּישׁ קְרֻאָיו.** זִמֵּן חֵילוֹתָיו לְיוֹם מוֹעֵד.

ח׳ וְהָיָה בְּיוֹם זֶבַח יְהוָה וּפָקַדְתִּי עַל־הַשָּׂרִים וְעַל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְעַל כָּל־הַלְבֻשִׁים מַלְבּוּשׁ נָכְרִי׃

> **מַלְבּוּשׁ נָכְרִי.** תַּכְשִׁיטֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

ט׳ וּפָקַדְתִּי עַל כָּל־הַדּוֹלֵג עַל־הַמִּפְתָּן בַּיּוֹם הַהוּא הַמְמַלְאִים בֵּית אֲדֹנֵיהֶם חָמָס וּמִרְמָה׃

> **הַדּוֹלֵג עַל הַמִּפְתָּן.** תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: ״דְּמִהַלְכִין בְּנִימוּסֵי פְּלִשְׁתָּאֵי״, שֶׁלֹּא הָיוּ דּוֹרְכִים עַל מִפְתַּן דָּגוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״עַל כֵּן לֹא יִדְרְכוּ כֹהֲנֵי דָגוֹן וְגוֹ׳״ (שמואל א ה:ה).

י׳ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה קוֹל צְעָקָה מִשַּׁעַר הַדָּגִים וִילָלָה מִן־הַמִּשְׁנֶה וְשֶׁבֶר גָּדוֹל מֵהַגְּבָעוֹת׃

> **מִשַּׁעַר הַדָּגִים.** תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: ״מִתָּרַע נוּנַיָּא״. וְשַׁעַר הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם וְכָךְ שְׁמוֹ.
>
> **מִן הַמִּשְׁנֶה.** מִשַּׁעַר הָעוֹפוֹת שֶׁהוּא שֵׁנִי לוֹ.

י״א הֵילִילוּ יֹשְׁבֵי הַמַּכְתֵּשׁ כִּי נִדְמָה כָּל־עַם כְּנַעַן נִכְרְתוּ כָּל־נְטוּלֵי כָסֶף׃ {ס}

> **יֹשְׁבֵי הַמַּכְתֵּשׁ.** ״נַחֲלָא דְקִדְרוֹן״, שֶׁעֲמֻקָּה כְּמַכְתֶּשֶׁת זֶה, תִּרְגֵּם יוֹנָתָן. וּמִדְרַשׁ אַגָּדָה: **מִשַּׁעַר הַדָּגִים** – זוֹ עַכּוֹ הַנְּתוּנָה בְּחֵיקוֹ שֶׁל הַיָּם, שֶׁשָּׁם נְצוֹדִים דָּגִים הַרְבֵּה.
>
> **מִן הַמִּשְׁנֶה.** לוֹד, שֶׁהִיא מִשְׁנָה לִירוּשָׁלַיִם.
>
> **מֵהַגְּבָעוֹת.** זוֹ צִפּוֹרִי, שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בְּרֹאשֵׁי הֶהָרִים כְּצִפּוֹר.
>
> **יֹשְׁבֵי הַמַּכְתֵּשׁ.** זוֹ טְבֶרְיָא, שֶׁעֲמוּקָה מִכָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

כִּי נִרְמָה כָּל עַם כְּנַעַן. תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: ״אֲרֵי אֲתַר כָּל עַמָּא דְּדָמֵי עוֹבָדֵיהוֹן לְעוֹבְדֵי עַמָּא דְּאַרְעָא דִּכְנַעַן״.

כָּל נְטִילֵי כָסָף. ״כָּל עֲתִירֵי נִכְסַיָּא״ טְעוּנֵי מַשָּׂא כֶּסֶף וְזָהָב, כְּמוֹ (משלי כז:ג) ״כֹּבֶד הָאֶבֶן וְנֵטֶל הַחוֹל״, לְשׁוֹן ׳מַשָּׂא׳.

י״ב וְהָיָה בָּעֵת הַהִיא אֲחַפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלַם בַּנֵּרוֹת וּפָקַדְתִּי עַל הָאֲנָשִׁים הַקְּפָאִים עַל שְׁמְרֵיהֶם הָאֹמְרִים בְּלִבָּם לֹא יֵיטִיב יְהוָה וְלֹא יָרַע:

אֲחַפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלַם בַּנֵּרוֹת. אֲדַקְדֵּק בַּעֲוֹנוֹתֵיהֶם.

הַקְּפָאִים. הַצָּפִים עַל שִׁמְרֵיהֶם. ״וַיָּצָף הַבַּרְזֶל״ (מלכים ב ו:ו) מְתַרְגְּמִינַן: ״וּקְפָא פַּרְזְלָא״.

הָאֹמְרִים בְּלִבָּם לֹא יֵיטִיב ה׳. לְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ.

וְלֹא יָרַע. לְעוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ.

י״ג וְהָיָה חֵילָם לְמִשֹּׁסָה וּבָתֵּיהֶם לִשְׁמָמָה וּבָנוּ בָתִּים וְלֹא יֵשְׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְלֹא יִשְׁתּוּ אֶת יֵינָם:

י״ד קָרוֹב יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל קָרוֹב וּמַהֵר מְאֹד קוֹל יוֹם יְהוָה מַר צוֹרֵחַ שָׁם גִּבּוֹר:

מַר צוֹרֵחַ שָׁם גִּבּוֹר. הַגִּבּוֹר יִצְרַח שָׁם בְּקוֹל מַר.

ט״ו יוֹם עֶבְרָה הַיּוֹם הַהוּא יוֹם צָרָה וּמְצוּקָה יוֹם שֹׁאָה וּמְשׁוֹאָה יוֹם חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה יוֹם עָנָן וַעֲרָפֶל:

יוֹם שׁוֹאָה. לְשׁוֹן ׳שְׁמָמוֹן׳.

וּמְשׁוֹאָה. שְׁמָמוֹן יוֹתֵר.

ט״ז יוֹם שׁוֹפָר וּתְרוּעָה עַל הֶעָרִים הַבְּצֻרוֹת וְעַל הַפִּנּוֹת הַגְּבֹהוֹת:

י״ז וַהֲצַרְתִּי לָאָדָם וְהָלְכוּ כְּעִוְרִים כִּי לַיהוָה חָטָאוּ וְשֻׁפַּךְ דָּמָם כֶּעָפָר וּלְחֵמָם כַּגְּלָלִים:

וַהֲצַרְתִּי לָאָדָם. לְיִשְׂרָאֵל הַקְּרוּיִים אָדָם.

וּלְחֵמָם. בְּשָׂרָם. וּלְשׁוֹן עַרְבִי, בָּשָׂר קוֹרִין ׳אַל לַחַם׳.

כַּגְּלָלִים. רְעִי.

י״ח גַּם־כַּסְפָּם גַּם־זְהָבָם לֹא־יוּכַל לְהַצִּילָם בְּיוֹם עֶבְרַת יְהוָה וּבְאֵשׁ קִנְאָתוֹ תֵּאָכֵל כָּל־הָאָרֶץ כִּי־כָלָה אַךְ־נִבְהָלָה יַעֲשֶׂה אֵת כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: {ס}

פרק ב׳

א׳ הִתְקוֹשְׁשׁוּ וָקוֹשׁוּ הַגּוֹי לֹא נִכְסָף:

הִתְקוֹשְׁשׁוּ. הִתְלַקְּטוּ וְאִסְפוּ יַחַד, כְּמוֹ ״לְקֹשֵׁשׁ קַשׁ״ (שמות ה:יב).

וָקוֹשׁוּ. מַעֲשֵׂיכֶם. הַשָּׁווּ מַעֲשֵׂיכֶם לְרָצוֹן קוֹנְכֶם. וְרַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה דָּרְשׁוּ: קַשֵּׁט עַצְמְךָ וְאַחַר כָּךְ קַשֵּׁט אֲחֵרִים. עֲשׂוּ שְׁנֵיהֶם לְשׁוֹן ׳הֶקֵּשׁ׳, אָדָם הַמַּשְׁוֶה עַצְמוֹ וּמְיַשֵּׁר דַּרְכּוֹ.

הַגּוֹי לֹא נִכְסָף. תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: ״דְּלָא חֲמַד לְמֵיתַב לְאוֹרָיְתָא״.

ב׳ בְּטֶרֶם לֶדֶת חֹק כְּמֹץ עָבַר יוֹם בְּטֶרֶם | לֹא־יָבוֹא עֲלֵיכֶם חֲרוֹן אַף־יְהוָה בְּטֶרֶם לֹא־יָבוֹא עֲלֵיכֶם יוֹם אַף־יְהוָה:

בְּטֶרֶם לֶדֶת חֹק. לִפְנֵי בֹּא הַגְּזֵרָה.

כְּמֹץ עָבַר. חֲרִי זֶה מִקְרֶא קָצָר, כְּמֹץ הָעוֹבֵר מִלִּפְנֵי רוּחַ, וּכְעָשָׁן הָעוֹבֵר מִלִּפְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ. וְזֶהוּ תַּרְגּוּמוֹ שֶׁל ״עָבַר יוֹם״. כָּךְ תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: ״תֶּהֱוֹון דָּמַן לְכְמוֹצָא דְּנָשֵׁב בֵּיהּ רוּחָא, וּכְתִבְנָא דְּעָדֵי מִן קֳדָם יוֹמָא״. נֶפֶשׁ אַחֵר: כְּטוֹלָא דְּעָדוֹ וְכוּ״, זֶהוּ לְשׁוֹן ׳צֵל׳.

ג׳ בַּקְּשׁוּ אֶת־יְהוָה כָּל־עַנְוֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעָלוּ בַּקְּשׁוּ־צֶדֶק בַּקְּשׁוּ עֲנָוָה אוּלַי תִּסָּתְרוּ בְּיוֹם אַף־יְהוָה׃

ד׳ כִּי עַזָּה עֲזוּבָה תִּהְיֶה וְאַשְׁקְלוֹן לִשְׁמָמָה אַשְׁדּוֹד בַּצָּהֳרַיִם יְגָרְשׁוּהָ וְעֶקְרוֹן תֵּעָקֵר׃ {ס}

כִּי עַזָּה עֲזוּבָה תִּהְיֶה. כִּי אִם תַּעֲשׂוּ כֵּן, אֶפְקֹד עַל שְׂכֶנֵיכֶם הָרָעִים – פְּלֶשֶׁת וַעֲמוֹן וּמוֹאָב, כְּמוֹ שֶׁהַנָּבִיא מְסַדֵּרָן וְהוֹלֵךְ.

בַּצָּהֳרַיִם יְגָרְשׁוּהָ. אַשְׁדּוֹד שְׁמָהּ, וּבַצָּהֳרַיִם אֲשֶׁר יָשֹׁד בָּהּ קֶטֶב יְגָרְשׁוּהָ וּתְהִי שְׁדוּדָה. דָּבָר אַחֵר: בַּצָּהֳרַיִם יְגָרְשׁוּהָ – מְקוֹם מִרְעֶה צֹאן הָיָה, וְצָהֳרַיִם קָשֶׁה לָצֵאת בּוֹ צֹאן, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם" (שיר השירים א׳:ז׳).

ה׳ הוֹי יֹשְׁבֵי חֶבֶל הַיָּם גּוֹי כְּרֵתִים דְּבַר־יְהוָה עֲלֵיכֶם כְּנַעַן אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְהַאֲבַדְתִּיךְ מֵאֵין יוֹשֵׁב׃

חֶבֶל הַיָּם. "סְפַר יַמָּא". וּלְשׁוֹן 'חֶבֶל' – מִדַּת הַקַּרְקַע הִיא, שֶׁמּוֹדְדִין בְּחֶבֶל. כְּלוֹמַר הַסְּמוּכִים לַיָּם.

גּוֹי כְּרֵתִים. תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: "עַמָּא דְּמִתַּיְבִין לְאִשְׁתְּצָאָה". וּמִי הֵן יוֹשְׁבֵי חֶבֶל הַיָּם? כְּנַעַן אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, כִּי פְּלִשְׁתִּים יוֹשְׁבִים עַל שְׂפַת הַיָּם הָאַחֲרוֹן בְּמַעֲרָבָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּתוֹךְ מִצְרֵי תְּחוּמֶיהָ. וְאַף שֶׁדִּוְרְשׁוֹ יוֹנָתָן לְכָלָּיָה, "גּוֹי כְּרֵתִים" – מִדִּינָה הִיא בַּפְּלִשְׁתִּים וּשְׁמָהּ כְּרֵתִי. וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּצִקְלָג: "אֲנַחְנוּ פָּשַׁטְנוּ עַל נֶגֶב הַכְּרֵתִי וְעַל אֲשֶׁר לִיהוּדָה" (שמואל א ל׳:יד), וְתִרְגֵּם יוֹנָתָן: "עַל דָּרוֹם כְּרֵתִי". וּלְמַטָּה כָּתוּב: "בְּכָל הַשָּׁלָל הַגָּדוֹל אֲשֶׁר לָקְחוּ מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וּמֵאֶרֶץ יְהוּדָה" (שם ל׳:טז).

ו׳ וְהָיְתָה חֶבֶל הַיָּם נָוֹת כְּרֹת רֹעִים וְגִדְרוֹת צֹאן׃

נְוֹת כְּרֹת רוֹעִים. נָוֶה עֲרָאי שֶׁיִּכְרוּ בָּהּ הָרוֹעִים לָהֶם בַּבֹּקֶר. כְּרֹת לְשׁוֹן "וַיִּכְרֶה לָהֶם בְּרֵה גְּדוֹלָה" (מלכים ב ו׳:כג).

ז׳ וְהָיָה חֶבֶל לִשְׁאֵרִית בֵּית יְהוּדָה עֲלֵיהֶם יִרְעוּן בְּבָתֵּי אַשְׁקְלוֹן בָּעֶרֶב יִרְבָּצוּן כִּי יִפְקְדֵם יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְשֵׁב (שבותם) [שְׁבִיתָם]׃

וְהָיָה חֶבֶל לִשְׁאֵרִית בֵּית יְהוּדָה. וְהָיָה אוֹתוֹ הַגְּבוּל גּוֹרָל לִשְׁאֵרִית בְּנֵי יְהוּדָה. חֶבֶל זֶה לְשׁוֹן 'גּוֹרָל' הוּא, וְכֵן תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: "וִיהֵי עַדְבָּא לִשְׁאָרָא דְּבֵית יְהוּדָה".

ח׳ שָׁמַעְתִּי חֶרְפַּת מוֹאָב וְגִדֻּפֵי בְּנֵי עַמּוֹן אֲשֶׁר חֵרְפוּ אֶת־עַמִּי וַיַּגְדִּילוּ עַל־גְּבוּלָם׃

אֲשֶׁר חֵרְפוּ אֶת עַמִּי. כְּשֶׁהָיוּ מוֹלִיכִין יִשְׂרָאֵל בַּגּוֹלָה לְצַד אֶרֶץ כַּשְׂדִּים, וְהָיוּ עוֹבְרִין דֶּרֶךְ עַמּוֹן וּמוֹאָב, וְרוֹאִים יִשְׂרָאֵל בּוֹכִים וְגוֹנְחִים וְצוֹעֲקִין, הָיוּ מוֹנִין אוֹתָן וְאוֹמְרִים: מַה לָּכֶם לִהְיוֹת סְגוּפִים? מַה תִּבְכּוּ? הֲלֹא לְבֵית אֲבִיכֶם אַתֶּם הוֹלְכִים – "בְּעֶבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם" (יהושע כד׳:ב).

וַיַּגְדִּילוּ עַל גְּבוּלָם. וַיִּתְגָּאוּ עַל גְּבוּלָם.

ט׳ לָכֵן חַי־אָנִי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־מוֹאָב כִּסְדֹם תִּהְיֶה וּבְנֵי עַמּוֹן כַּעֲמֹרָה מִמְשַׁק חָרוּל וּמִכְרֵה־מֶלַח וּשְׁמָמָה עַד־עוֹלָם שְׁאֵרִית עַמִּי יְבֻזּוּם וְיֶתֶר גּוֹיִ יִנְחָלוּם׃

כִּי מוֹאָב כִּסְדֹם תִּהְיֶה. גַּם אַתֶּם לְקַדְמַתְכֶם תָּשׁוּבוּ. לוֹט אֲבִיכֶם לֹא מִסְּדוֹם הָיָה?

מִמְשַׁק חָרוּל. הַשְׁמָעַת קוֹל, כְּמוֹ "מַשַּׁק גְּבִים" (ישעיהו לג׳:ד). וְאַף מ״ם הָרִאשׁוֹנָה יְסוֹד הִיא בַּתֵּבָה, כְּמוֹ "מִמְשַׁח הַסּוֹכֵךְ" (יחזקאל כח׳:יד). "מִמְשַׁק חָרוּל" – הַשְׁמָעַת קוֹל חֲרוּלִים הַגְּדֵלִים שָׁם מֵאֵין עוֹבֵר, וְהֵן נוֹקְשִׁין זוֹ עַל זוֹ וּמַשְׁמִיעוֹת קוֹל.

וּמִכְרֵה מֶלַח. מְקוֹם כְּרִיַּת מֶלַח.

י׳ זֹאת לָהֶם תַּחַת גְּאוֹנָם כִּי חֵרְפוּ וַיַּגְדִּלוּ עַל־עַם יְהוָה צְבָאוֹת׃

י״א נוֹרָא יְהוָה עֲלֵיהֶם כִּי רָזָה אֶת כָּל־אֱלֹהֵי הָאָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ כֹּל אִיֵּי הַגּוֹיִם׃

כִּי רָזָה. הִתִּישׁ כֹּחָם.

וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ. כְּשֶׁיִּרְאוּ שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ יִרְאָתָן.

י״ב גַּם־אַתֶּם כּוּשִׁים חַלְלֵי חַרְבִּי הֵמָּה׃

גַּם אַתֶּם כּוּשִׁים. כְּשֶׁגָּלוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי כוּשׁ.

י״ג וְיָט יָדוֹ עַל־צָפוֹן וְיאַבֵּד אֶת־אַשּׁוּר וְיָשֵׂם אֶת־נִינְוֵה לְשִׁמָּמָה צִיָּה כַּמִּדְבָּר׃

עַל צָפוֹן. אַשּׁוּר בַּצָּפוֹן אֵצֶל בָּבֶל.

נִינְוֵה. הוּא רֹאשׁ לְאַשּׁוּר.

י״ד וְרָבְצוּ בְתוֹכָהּ עֲדָרִים כָּל־חַיְתוֹ־גוֹי גַּם־קָאַת וְקִפֹּד בְּכַפְתֹּרֶיהָ יָלִינוּ קוֹל יְשׁוֹרֵר בַּחַלּוֹן חֹרֶב בַּסַּף כִּי אַרְזָהּ עֵרָה׃

כָּל חַיְתוֹ גוֹי. כָּל בֶּהֱמוֹת הַגּוֹיִם.

קָאַת וְקִפֹּד. עוֹפוֹת.

בְּכַפְתֹּרֶיהָ. פומל״ש שֶׁבְּרֹאשׁ הַגָּג.

חֹרֶב בַּסַּף. הַחֻרְבָּן יִהְיֶה נִכָּר בְּסִפֵּי הַבַּיִת.

קוֹל יְשׁוֹרֵר בַּחַלּוֹן. קוֹל הָעוֹפוֹת מְצַפְצְפִים בַּחַלּוֹנוֹת.

כִּי אַרְזָהּ עֵרָה. כִּי אֲרָזֶיהָ עִקֵּר וְשִׁרַּשׁ, כְּמוֹ ״עָרוּ עָרוּ״ (תהלים קלז:ז). וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם: ״וְטַלָּלָהּ סָתְרוּ״ – הוּא גַּג הַבַּיִת הַסָּפוּן בְּאֶרֶז, שֶׁאֲפִלּוּ בָּתֵּי אֲבָנִים מְסַכְּכִין בִּנְסָרִים שֶׁל עֵץ.

ט״ו זֹאת הָעִיר הָעַלִּיזָה הַיּוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח הָאֹמְרָה בִּלְבָבָהּ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד אַיִן | הָיְתָה לְשַׁמָּה מַרְבֵּץ לַחַיָּה כָּל עוֹבֵר עָלֶיהָ יִשְׁרֹק יָנִיעַ יָדוֹ׃ {פ}

וְאַפְסִי. וְאֶפֶס זוּלָתִי.

פרק ג׳

א׳ הוֹי מְרֹאָה וְנִגְאָלָה הָעִיר הַיּוֹנָה׃

הוֹי מְרֹאָה וְנִגְאָלָה. עַד עַכְשָׁיו דִּבֵּר בְּנִינְוֵה, וַעֲכְשָׁיו חוֹזֵר עַל יְרוּשָׁלַיִם: הוֹי, שֶׁתִּהְיֶה לְבַז וּלְסֹחִי כְּרֹאִי, וּתְהֵא מְגֹאָלֶת בְּצַחַן עֲוֹנָהּ. **מְרֹאָה** – כְּמוֹ ״מַרְאָתוֹ״ (ויקרא א:טז), ״וְשַׁמְתִּיךְ כְּרֹאִי״ (נחום ג:ו).

הָעִיר הַיּוֹנָה. כְּיוֹנָה פּוֹתָה אֵין לֵב.

ב׳ לֹא שָׁמְעָה בְּקוֹל לֹא לָקְחָה מוּסָר בַּיהוָה לֹא בָטָחָה אֶל־אֱלֹהֶיהָ לֹא קָרָבָה׃

ג׳ שָׂרֶיהָ בְקִרְבָּהּ אֲרָיוֹת שֹׁאֲגִים שֹׁפְטֶיהָ זְאֵבֵי עֶרֶב לֹא גָרְמוּ לַבֹּקֶר׃

זְאֵבֵי עֶרֶב. הַמְּמַהֲרִים לֶאֱכֹל טַרְפָּם בַּלַּיְלָה.

לֹא גָרְמוּ לַבֹּקֶר. לֹא הִשְׁאִירוּ אַף הָעֲצָמוֹת לִגְרֹם לַבֹּקֶר.

ד׳ נְבִיאֶיהָ פְּחָזִים אַנְשֵׁי בְּגִדוֹת כֹּהֲנֶיהָ חִלְּלוּ־קֹדֶשׁ חָמְסוּ תּוֹרָה׃

חָמְסוּ תּוֹרָה. לֹא הוֹרוּ אוֹתָהּ לְשׁוֹאֲלֵיהֶם.

ה׳ יְהוָה צַדִּיק בְּקִרְבָּהּ לֹא יַעֲשֶׂה עַוְלָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר מִשְׁפָּטוֹ יִתֵּן לָאוֹר לֹא נֶעְדָּר וְלֹא־יוֹדַע עַוָּל בּוֹשֶׁת׃

ה׳ צַדִּיק. הִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ בְּקִרְבָּם, וּלְפִיכָךְ אֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, כִּי צַדִּיק הוּא וְאֵין עַוְלָה לְפָנָיו.

מִשְׁפָּטוֹ יִתֵּן לָאוֹר. נוֹתֵן לָאוֹר, דָּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ.

וְלֹא יוֹדַע עַוָּל בּוֹשֶׁת. וְכָל זֶה לֹא נָתְנוּ שׁוֹפְטֵי עָוֶל שֶׁבְּתוֹכָהּ אֶל לִבָּם לְהִתְבַּיֵּשׁ מִן הַצַּדִּיק הַשּׁוֹכֵן בֵּינֵיהֶם.

ו׳ הִכְרַתִּי גוֹיִם נָשַׁמּוּ פִּנּוֹתָם הֶחֱרַבְתִּי חוּצוֹתָם מִבְּלִי עוֹבֵר נִצְדּוּ עָרֵיהֶם מִבְּלִי־אִישׁ מֵאֵין יוֹשֵׁב׃

הִכְרַתִּי גוֹיִם. הֵבֵאתִי פֻּרְעָנוּת עַל הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת כְּדֵי שֶׁתִּרְאוּ וְתִירָאוּ, כְּמוֹ שֶׁהוּא מְסַיֵּם וְהוֹלֵךְ: ״אָמַרְתִּי אַךְ תִּירְאִי אוֹתִי״.

ז׳ אָמַרְתִּי אַךְ־תִּירְאִי אוֹתִי תִּקְחִי מוּסָר וְלֹא־יִכָּרֵת מְעוֹנָהּ כֹּל אֲשֶׁר־פָּקַדְתִּי עָלֶיהָ אָכֵן הִשְׁכִּימוּ הִשְׁחִיתוּ כֹּל עֲלִילוֹתָם׃

וְלֹא יִכָּרֵת מְעוֹנָהּ. וְלֹא יֶחֱרְבוּן מְדוֹרֶיהָ.

כֹּל אֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עָלֶיהָ. וְלֹא יִכָּרֵת מִמֶּנּוּ כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר צִוִּיתִי לְהָבִיא עָלֶיהָ.

ח׳ לָכֵן חַפְרִי־לִי נְאֻם־יְהוָה לְיוֹם קוּמִי לָעַד כִּי מִשְׁפָּטִי לֶאֱסֹף גּוֹיִם לְקָבְצִי מַמְלָכוֹת לִשְׁפֹּךְ עֲלֵיהֶם זַעְמִי כֹּל חֲרוֹן אַפִּי כִּי בְּאֵשׁ קִנְאָתִי תֵּאָכֵל כָּל־הָאָרֶץ׃

קוּמִי לָעַד. שֶׁאָקוּם לְהִתְוַעֵד עֲלֵיכֶם.

ט׳ כִּי־אָז אֶהְפֹּךְ אֶל־עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְהוָה לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד׃

י׳ מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי־כוּשׁ עֲתָרַי בַּת־פּוּצַי יוֹבִלוּן מִנְחָתִי׃

מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי כוּשׁ. יוֹבִילוּן לִי מִנְחָה.

עֲתָרַי. אֶת הַמִּתְפַּלְלִין אֵלַי.

בַּת פּוּצַי. כְּנֶסְיוֹת נְפוּצוֹתַי אֲשֶׁר הֶפִיצוֹתִי.

י״א בַּיּוֹם הַהוּא לֹא תֵבוֹשִׁי מִכֹּל עֲלִילוֹתַיִךְ אֲשֶׁר פָּשַׁעַתְּ בִּי כִּי־אָז | אָסִיר מִקִּרְבֵּךְ עַלִיזֵי גַּאֲוָתֵךְ וְלֹא־תוֹסְפִי לְגָבְהָה עוֹד בְּהַר קָדְשִׁי׃

לֹא תֵבוֹשִׁי מִכֹּל עֲלִילוֹתַיִךְ. כִּי כְּבָר לָקִית וְנִרְצָה עֲוֹנֵךְ.

י״ב וְהִשְׁאַרְתִּי בְקִרְבֵּךְ עַם עָנִי וָדָל וְחָסְיוּ בְּשֵׁם יְהוָה׃

עַם עָנִי וָדָל. עַם עֲנִוָּתָן וּמְקֻבָּל עֲלֵבֶן.

י״ג שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא־יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא־יְדַבְּרוּ כָזָב וְלֹא־יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית כִּי־הֵמָּה יִרְעוּ וְרָבְצוּ וְאֵין מַחֲרִיד׃ {פ}

י״ד רָנִּי בַּת־צִיּוֹן הָרִיעוּ יִשְׂרָאֵל שִׂמְחִי וְעָלְזִי בְּכָל־לֵב בַּת יְרוּשָׁלָם׃

ט״ו הֵסִיר יְהוָה מִשְׁפָּטַיִךְ פִּנָּה אֹיִבֵךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל | יְהוָה בְּקִרְבֵּךְ לֹא־תִירְאִי רָע עוֹד׃ {פ}

מִשְׁפָּטַיִךְ. יְסוּרֵיךְ, יושטיצ״א בְּלַעַ״ז.

ט״ז בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָמֵר לִירוּשָׁלַם אַל־תִּירָאִי צִיּוֹן אַל־יִרְפּוּ יָדָיִךְ׃

י״ז יְהוָה אֱלֹהַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ גִּבּוֹר יוֹשִׁיעַ יָשִׂישׂ עָלַיִךְ בְּשִׂמְחָה יַחֲרִישׁ בְּאַהֲבָתוֹ יָגִיל עָלַיִךְ בְּרִנָּה׃

גִּבּוֹר יוֹשִׁיעַ. גִּבּוֹר הוּא אֲשֶׁר יוֹשִׁיעַ מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

יַחֲרִישׁ בְּאַהֲבָתוֹ. יְכַסֶּה עַל פְּשָׁעֶיךָ בְּאַהֲבָתוֹ, וְכֵן תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: ״יְכַבּוֹשׁ עַל חוֹבֵךְ בְּרַחֲמָתֵיהּ״.

י״ח נוּגֵי מִמּוֹעֵד אָסַפְתִּי מִמֵּךְ הָיוּ מַשָּׂאת עָלֶיהָ חֶרְפָּה׃

נוּגֵי מִמּוֹעֵד. אָסַפְתִּי אֶת הַמּוּצָאִים מִמּוֹעֲדֵי, שֶׁלֹּא הָיוּ מְשַׁמְּרִים שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים.

אָסַפְתִּי. כִּלִּיתִי.

מִמֵּךְ הָיוּ. מֵעַמֵּךְ הָיוּ.

מַשָּׂאת עָלֶיהָ חֶרְפָּה. עַל אוֹתָהּ אַשְׁמָה הָיָה לָךְ מַשָּׂאת חֶרְפָּה.

נוּגֵי. לְשׁוֹן ׳הוֹצָאָה׳, כְּמוֹ ״הָגוֹ סִיגִים״ (משלי כה:ד), ״כַּאֲשֶׁר הוּגָה מִן הַמִּסְלָּה״ (שמואל ב כ:יג). וְאֵין שֹׁרֶשׁ בַּתֵּבָה אֶלָּא הַגִּימֶ״ל לְבַדָּהּ.

י״ט הִנְנִי עֹשֶׂה אֶת־כָּל־מְעַנַּיִךְ בָּעֵת הַהִיא וְהוֹשַׁעְתִּי אֶת־הַצֹּלָעָה וְהַנִּדָּחָה אֲקַבֵּץ וְשַׂמְתִּים׀ לִתְהִלָּה וּלְשֵׁם בְּכָל־הָאָרֶץ בָּשְׁתָּם׃

הִנְנִי עֹשֶׂה. תִּרְגֵּם יוֹנָתָן: ״הָא אֲנָא עָבֵיד גְּמִירָא״. וְיֵשׁ לְפוֹתְרוֹ לְשׁוֹן ׳עֹ׳שׂוּי׳, כְּמוֹ ״וְעַסּוֹתָם רְשָׁעִים״ (מלאכי ג:כא).

בְּכָל הָאָרֶץ בָּשְׁתָּם. בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם לְבָשְׁתָּם, שָׁם אֶתְּנֵם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה.

כ׳ בָּעֵת הַהִיא֙ אָבִ֣יא אֶתְכֶ֔ם וּבָעֵ֖ת קַבְּצִ֣י אֶתְכֶ֑ם כִּֽי־אֶתֵּ֨ן אֶתְכֶ֜ם לְשֵׁ֣ם וְלִתְהִלָּ֗ה בְּכֹל֙ עַמֵּ֣י הָאָ֔רֶץ בְּשׁוּבִ֥י אֶת־שְׁבוּתֵיכֶ֖ם לְעֵינֵיכֶ֑ם אָמַ֖ר יְהוָֽה׃